

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
Jakob Dimnik,
učitelj v Ljubljani.

Št. 4. Ljubljana, 16. svečana 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: — ič: Bodi jasno. — J. Dimnik: Spisovni pouk. — Fr. Trošt: Popis priprav in poskusov pri obravnavi beril iz prirodoslovja. — Književnost. — Lístek. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpis učiteljske službe. — Listnica upravníštva. — Popravek in dodatek.

Bodi jasno!

I. Učiteljska polemika v političnih listih.

„Kdor ima ušesa, naj sliši!“

Večkrat smo že imeli priliko v naših dnevnikih čitati dopise iz učiteljskih krogov. Vprašamo, je li tako dopisovanje učiteljskemu ugledu v korist? Vsekako treba o nekojih stvareh, ki jih lajik ne razume, ali o rečeh, katere utegnejo vsled intimnega kontakta, v kojem je šolstvo in javnost, splošnost zanimati, govoriti besedo v listih, ki so pristopni širšemu občinstvu. Le sem štel bi n. pr. pravne razmere učiteljstva (n. pr. volilna pravica itd.), gmotne razmere, poročila o šolskih slavnostih, v kolikor niso samo šolske, ampak se tičejo tudi občine, društvena poročila o uspehah, koja so dosegla i. dr. Vse to pa le v gotovem okviru. Pisec tacih člankov naj pomisli, da ne piše v svojem imenu, ampak v imenu vsega učiteljstva, vsaj naj si v takih slučajih ne prideva splošne šifre. Tu treba organizacije! Okrajna učiteljska društva — hic Rhodus!

Da navedem le jeden primer! Učiteljske plače se regulirajo. Namesto da bi se jeden podvrgel splošnosti, da bi se gledalo iz višine, koja se zove ugled in blagor šole, postavi se mnogi v nižino subjektivnega stališča. Tovariši! To je res! In ta resnica je dovelj britka. Od tod tudi neuspeh tirjatev, koje bi bile vsestransko plodonosne.

Kako tudi ne? Tovariš bije s tovarišem obupen boj in — pere umazano perilo po nestrokovnih listih. Da celo načrte jednega pobija drugi; načrte, ki mu niso na poti. Prerokuje jim neuspeh, ne — želi ga! Je li to kolegijalno? Je li to hasljivo našemu ugledu?

Ako je dotičnik prepričan, da ne bo stvar uspevala, naj molči — stvar bo že sama od sebe zaspala. Po kaj duhove razburjati in si v očeh čitajočega občinstva pridevek smešnosti iskati? Konec naredi pa uredništvo z stereotipno opazko: To je naša zadnja beseda o tej stvari. „Kdor ima ušesa, naj sliši“!

II. 24. prosinac 1894, 31. pros. 1894 in zopet 31. pros. 1894.

Quem dii odere,.....

Lepe številke to! Usodne številke te! Ako bi veroval na usodo, sestavil bi terno. Kombinacij je dovolj. In kombinacije, izšle ta dneva so usodne. Kaj se ni na rečena dneva čitalo v jednem in istem listu, da v jedni in isti listovi številki! Tovariš, ki si oče nedoraslih sinov, hčera! Rad poslal bi deco svojo v srednjo šolo, v pripravnico. Težko odtrgaš si od lastnih ust, od ust drage svoje soproge, od ustic malih svojih otročičkov goldinarjev, da moreš sinu svojemu, hčeri svoji, dobro bodočnost osigurati. Težko gre, a ljubezen očetova premaga težkoče. Skrbi te, kako doma gospodarstvo urediti, da boš shajal. Naložiš si marsikak nezapovedan post, odrečeš si novo obleko, opustiš vsako zabavo in veselje, koja zahteva od tebe denarnih stroškov. Dovolj skrbi imaš doma v družini, premnogo v šoli, tvoje srce in tvoje misli so pa vedno v daljnem mestu, kamor si poslal sina svojega. Skrbi te, izkušenega vzgojitelja, je li tvoj otrok v dobrih rokah, skrbi te, ali je zadostno nadzorovan v učenji in vedenji, je li v dobri družbi ali ne.

Tovariš, ki si pisal 24. prosinca t. l. svoj članek proti „Učiteljskemu konviktu“! Gotovo nimaš družine. Zakaj si to storil? Odgovorim jaz: Zato ker je to zadevo sprožilo „Slov. učiteljsko društvo“ in ne „Zveza“. Bodimo hvaležni, da se je ta ideja rodila iz nas; kje, to je postranska reč. Sicer pa o tem nižje. Gotovo je res: ne samo materijelno se more reči o nas, ampak tudi kar se tiče sloge in taktne popustljivosti: quem dii odere,.....

III. „Učiteljski Tovariš“ in „Popotnik“.

„Vsakemu svoje“.

Ne mislim staviti paralele med dvema bojevnikom, velezaslužnima za slov. šolstvo. Ne morem si pa kaj, da ne bi se dotaknil perečega, akoravno na skrivnem zelo skelečega vprašanja. Razlegal se je klic: Ali „Tovariš“ ali „Popotnik“. Čuje se klic: Proč s „Tovarišem“,

živijo „Popotnik“! To spominja me na klic lahkoživih Francozov: le roi est mort, vive le roi! Sotrudniki! Očita se „Tovarišu“, da ni narodno-napreden. Vprašam: Ali morebiti ni pisan v národnem duhu in ali sploh treba, da ima strokovni list politično barvo? To vprašanje velja na dve strani. Program „Tovariša“ je dovolj jasen: drži se obstoječih šolskih postav; to je njegova politika. Poteguje se za boljše gmotno in socijalno stanje učiteljstva ter prinaša razprave iz vzgojeslovja, kakor tudi iz didaktike. Da piše, kakor to zahtevajo slovenske razmere, ter da ima na čelu podobo napozabljivega Slomškega, tega mu poznavatelj slovenskega šolstva ne more v greh šteti, kar se obratno prav lahko stori. Da bi pa list ki je zrcalo duševnega razvoja vsega slovenskega učiteljstva zavrgli, to pač ne gre in tudi ne bo šlo!

Naravnost — recimo rahlo — nedopustno je pa v nestrokovnem listu „Tovarišu“ očitati zaostalo naročnino. Zlobno imenovati pa se more počenjanje, da se hoče na ta način list pokopati, v katerega je založil marsikdo dober del duševnega svojega bitja. Somišljeniki! Neprijatelj misli, da se ladija naša potaplja, pokažimo tem in drugim, da je trdna, da vkljub nevihtam vozi z pomlajenimi močmi! Pokažite gospodje v Ljubljani, da umete dobro krmariti! Vi pa, ki ste nasprotniki častitljivega našega „Tovariša“, prepustite ga svoji osodi, kakor mi Vas prepustimo svoji. Vsakemu svojej!

IV. „Zveza“ in „Slov. učiteljsko društvo“.

Bodi jasno!

Že dlje časa opazujemo sè žalostjo nenaravne razmere, koje so med „Zvezo“ in „Slov. učit. društvom“ v Ljubljani. To nenaravno stanje pouzročuje tudi nasprotstva, ki se v več ali manj prikriti in pikri obliki pojavljajo med slov. učiteljstvom. Te razmere pa niso samo nenaravne ampak tudi sila nepraktične. Učimo se od drugih! Poglejmo enako institucijo v Nemcih. Oni imajo tudi za celo Avstrijo svojo „Zvezo“, kateri so podrejena deželna učiteljska društva. Ta deželna učiteljska društva pa obsegajo zopet razna okrajna učit. društva. Ta uravnava je zelo primerna in posledica naših šolskih postav, vsled kojih ima jeden del postavodaje državni, drugi del pa deželni zbor dotične kronovine. Ako se gre za stvar, ki se tiče le dežele same, stori le dotično deželno učiteljsko društvo v soglasji z okr. uč. društvi svoje korake (prim. štaj. dež. uč. društvo in regulacija plač na Štajerskem. Temu nasvetu nem. dež. uč. društva pridružila so se slov. okr. uč. društva na Štaj.)

Ako se pa gre za stvar, ki se ima obravnavati v državnem zboru, stopi na noge „Zveza“.

So li razmere pri nas drugačne? Gotovo tudi mi potrebujemo „Zveze“ v slične namene. Ta naša „Zveza“ naj bi pri tacih priložnostih stopila v dotiko z drugimi „Zvezami“ ter svoje stališče uveljaviti skusila. Za posamezne dežele naj se pa ustanovijo „slov. deželna učit. društva“. Za Kranjsko imamo že „Slov. učit. društvo“, h kojemu naj bi pristopila Kranjska okr. učit. društva. Bratje Štajerci in Primorci naj si pa svoja dež. društva osnujejo. Tako bi združili idealno stališče z realnim in mnogo mnogo več bi dosegli. Uverjen sem, da bi s tem činom naša društva veliko večji moralen upliv zadobila in da bi „Zveza slovenskega učiteljstva“ vdobila po vsej Avstriji pristojeci ji upliv. Uvažujmo te besede! Bodi jasno!

—ič.

Spisovni pouk.

(Dalje.)

Pri popisih podajo se pa tudi lahko namesto vprašanj splošne razporedbe n. pr. a) Za popis živalij: Ime živali. Zvunanja kakovost. Kraj, kjer se nahaja in živi. Živež ali hrana. Korist ali škoda. Bolje je pa v 3. razredu te naloge zvrševati na stavljena vprašanja.

N. pr. Krava: Kaj je krava? Kaj nosi na glavi? Kakošne so noge? Kje živi? S čim se hrani? Kaj dobivamo od nje? Kaj se dela iz njene kože?

b) Za popis rastline: Ime. Kraj, kjer raste. Kdaj cveté. Deli (korenika, deblo (steblo), cvet itd.) Korist ali škoda.

N. pr. Pšenica: Kaj je pšenica? Kdaj se seje? Kaj izraste iz korenike? (Steblo.) Kaj raste po steblo? (Dolgi, ozki listi.) Kaj se nahaja vrh steblo? (Klas.) Kaj se nahaja v klasji? (Zrnje.) Kaj storimo z zrelo pšenico? Kaj pa s požeto, posušeno pšenico?

c) Za popis orodja, oprave, obleke, orožja itd. Ime. Čemu je? Kdo izdeluje? Iz česa je? Deli. Vrste. Enakost. Neenakost.

Popisi naj se dajo pa tudi na podstavi podatkov iz II. Berila in sicer taka berila, koja je učitelj poprej z učenci temeljito razpravljaj.

N. pr. Smreka. Podatki: Najvišje drevo. 38 m visoka, 6—15 dm debela. Korenine ne v zemlji globoko. Vetrovi večkrat podirajo. Deblo valjasto, lup hrapav, listi iglasti, vedno zeleni. Cvet majhen. Seme v češarkih. Smreka koristna. Les mizar, črevljar, strojar.

Pomlad. Dnevi daljši, noči krajše. Solnce ostati več časa na nebu. Zrak gorkejši. Sneg in led topiti. Travniki in drevesa zeleneti. Cvetice rasti. Lastovke in druge ptice se vračati. Kmet orati in sejati. Otroci na prostem igrati. Pastirji pasti. Škrjanec peti, slavec prepevati. Bučelice šumeti. Drevje cvesti. Brez cvetja ni sadja. V mladosti za starost skrbeti.